

فهرست مطالب

الف

	مقدمه
۱-۹	
۱	فصل اول : موضوعاتی در باره کار
۱	تعریف مختصری در باره کار
•	تاریخچه و قوانین کار
۸	تعاریف کار
۱۳	روابط کار
۱۴	شهرای عالی کار
۱۶	فصل دوم : موضوعاتی در مورد کارگران ایران
۱۶	تعریف کارگر
۲۶	کارگران ایران
۲۹	شرایط کارگرمندان
۳۲	قرارداد و شرایط اخراج و ترک کار
۳۴	مسئله ^ت تخصیص کارگران
۳۸	مزد کارگران
۴۶	تعطیلات و مرخصی های کارگران
••	شرایط کار زنان و کودکان

۵۲	فصل سوم: موضوعاتی درباره کارفرمایان و روابط آنها با کارگران
۵۲	تعریف کارفرما
۵۴	رابطه کارگر و کارفرما در ایران
۵۹	حل اختلاف در روابط کارگران و کارفرمایان
۶۲	علل روانی مشکلات کارگری از نظر کلی
۶۶	فصل چهارم: اتحادیه ها و سندیکای کارگری و کارفرمایی
۶۶	سندیکای کارگری
۸۲	اتحادیه کارفرمایی
۸۴	تشکلات سندیکایی و سوابق آن در ایران
۸۸	تشکیل اتحادیه و سندیکای کارگران و کشاورزان ایران
	فصل پنجم: تأمین اجتماعی کارگران
	تاریخچه مختصری از وضع گدشته کارگران ایران
۹۸	تأمین روز ارتکار
۱۰۳	تکالیف و وظایف وزارت کار
۱۰۶	تاریخچه مختصری در باره بهداشت سازمان بیمه های اجتماعی کارگران در ایران

(ج)

- ۱۲۱ برداخت حق بیمه های اجتنافی به چه مکتب است؟
- ۱۲۶ طبقاتی که مشمول بیمه های اجتنافی میشوند .
- ۱۳۰ قانون سهام کردن کارگران در سود کارخانه ها .

مقدمه

می دانیم که بردگی همان اولین معیار حد مساوی انسانها است که با پیدایش -
کشاورزی و دامپروری انسان روی زمین و رام کردن حیوانات بوجود میآید و بازار همه
جالب تر اینکه با ورود صنعت در تمدن بشری، بردگی رفت و فرشته از شکل ابتدائی
خود خارج شده و بصورت تازه و نوئی جلوه گری می کند در اقتصادهای اولیه
یعنی قبل از تبدیل شکار فوری و دانه چینی به دامپروری و زراعت، تمام زندگی
بشر مرتبط بود با طبیعت و همان محیطی که در آن زندگی می کرد. چون در آن زمان
بشر هیچگونه اثر و قدرتی بر روی طبیعت نداشت و صحیح است اگر بگویم که در آن
زمان بیشتر شکل طفیلی طبیعت زندگی می کرد و اگر در یک جا منابع طبیعی
کم بود در آن نقاط کمبود و گرسنگی وجود داشت.

دوره ^{شرفیاب} از لحاظ کشاورزی نحوه زندگی بشر را تا اندازه ای عوض کرد

ولسی ترقیات اولیه بسیار کند بود و فقط گروه معدودی از انسانها در آن زمان -
توانستند حداقل معیشت بهرهای بگیرند و این در طی همان مراحل است که بشر
توانست آهسته، آهسته روی زمین کار بکند و از زمین بهره بگیرد.

ولسی خیلی جالب است که می بینیم درست مراد ف با همین زمان است که بردگی

و ظامی روی زمین ظاهر میشود. بردگی قرن‌ها ادامه یافت، اما با تخفیف
 بیش از پیش محسوس حقوق روم عمیقاً سرنوشت بردگان را تغییر داد. در این
 دوره است که حقوق ارباب نسبت به حیات و معات برده محو شد.

سبب اصلی دعاوی سرواژ جنگ و فتح کامل یک کشور، انقیاد توده یک ملت از
 طرف فاتحین بود که بالنسبه قلیل بودند. اغلب سروها عیونت از بردگان
 نیمه آزاد شده می‌بودند یا بلزهم تیره بختانی بودند که به سرواژنامه می‌بردند تا
 برای خود و معاشرو وسیله زندگی را تأمین کنند و بدینسان صدها حمایت را -
 بدست آوردند اولین شکلهای سرواژ در مصر بد ارشد. در زمان اولیمن
 سلطان دهقانان آزاد متعدد بودند اما در زیر بار مالیاتهای سنگین قرار داشتند
 دهقانی که زراعت می‌کرد در صورت رهروشدن با قروض ملك خود را می‌فروخت و مجبور
 بود که کار خود را اجاره دهد.

می دانیم که با ورود صنعت در تمدن بشری، بردگی رفتنرفته از شکل ابتدائی خود
 خارج شده و بصورت نوعی جلوه‌گری می‌کند، یعنی بصورت استثمار انسانها بوسیله
 انسانهای دیگر فامی بینیم که انبوهی از مردم بنام کارگران بصرفه را اختیار نداشتن
 ابزار تولید و سرمایه لازم بوسیله تعداد معدودی از انسانها که صاحبان صنایع

و کارخانجات و با صاحبان ابزار تولید و زمین هستند ز استثمار شده و نیروی کار خود را در ازاء مزد ناچیزی در اختیار آنها می گذارند، آیا بودگی، با آنچه در آغاز بد آن اشاره شد تفاوتی کرده است؟ مسلماً خیر تنها شکل آن عوض شده است مسئله کار و کارگران در جوامع پیشرفته تا بد آنجا پیش می رود که جامعه تقریباً بد و طبقه تقسیم می شود، طبقه کارگران استثمار شده و طبقه استثمارکنندگان اختلافات طبقاتی ناشی از تقسیم غیر عادلانه ثروت و امکانات بهتر زندگی باعث یک سلسله کشمکش ها و یا حتی جنگهای داخلی را فراهم می سازد حتی می بینیم که در نهای جسد بدی بنام دنیای کمونیسم بوجود می آید که بدیه های اساسی ما یقینست آن بر این اصول متکی است.

۱- تاریخ هر جامعه همان تاریخ مبارزات طبقاتیست، این مبارزات (که گاهی مخفی اند و گاهی آشکار) و بر حسب زمان و مکان اشکال خاصی بخود میگیرند جنبه **بهرمان** دارند و همواره یا (به بتخییر شکل انقلابی تمام جامعه) و یا **بهرانی** مشترک طبقات (مبارز) منتهی میشوند.

۲- جامعه بورژوازی که جز افزودن اشکال جدیدی بانواع مبارزات طبقاتی گذشته کاری نکرد همیشه بسوی تقسیم (بد و ارد و گاه بزرگ مخالف و و طبقهای که کاملاً روبروی هم قرار گرفته اند یعنی بورژوازی و پرو ستاریا) پیش می رود

۳- جامعه بورژوازی تقسیم بین المللی کار را توسعه بخشیده و بدین ترتیب

وابستگی مشترك میان کشورها بوجود آورد است.

۴- قانون رقابت کبیر جامعه بورژوازی حکم فرماست به نیروهای مولد همچنان قدرتی

بخشیده که شرایط بورژوازی تولید فراتر رفته اند و نتیجه آن تضاد

میان قدرت نیروهای مولد و استفاده قانونی از آنهاست.

۵- جامعه بورژوازی باعث توسعه و تمرکز طبقه اجتماعی مزد بگیران یعنی طبقه مخالف

و خود این جامعه گردید است.

۶- (مزد بگیران) نمی توانند جز با ویران ساختن اشکال بورژوازی استفاده از

نیروهای مولده و ایجاد شرایط اجتماعی تولید، خود را از انقیاد اقتصادی

رها سازند

۷- مبارزه زحمتکشان در آغاز جنبه ملی دارد و بتدریج و به موازات تکامل خود جنبه -

بین المللی پیدا می کند.

۸- زحمتکشان باید هر دو طبقه ^{خود} طبقاتی خویش مجتمع شوند تا قدرت سیاسی را در هر کشور

به جنگ آورند و ابزار تولید را در دست دولت متمرکز سازند.

این افکار که در سال ۱۸۴۸ هنجوز برای توده مردم روشن نبود بتدریج که -

کاپیتالیسم توسعه پذیرفت و بصورت شکل اقتصادی سلطه بر جامعه درآمد

در میان توده های مردم رسوخ و نفوذ کرد .

مانیفست کمونیست کمروود روی کاپیتالیسم نوزاد رویت کامل قرار گرفته بود -

بهمان نسبت که این شیوه ر عمق و سطح توسعه می یافت بیشتر جنبه عمومیت

بخود می گرفت . در آغاز نهمه دوم قرن نوزدهم بیشتر جنبه عمومیت بخود -

می گرفت در آغاز نهمه دوم قرن نوزدهم مانیفست رساله اصلی سوسیالیسم -

در تمام کشورها بود . همین مانیفست بود که الهام بخش انقلاب در روسیه

و سپس در سایر کشورها گردید . چه بدین وسیله کارگران می توانستند از کار

خوبتر بهره بیشتری نصیب خود سازند گویا اتحادیه های صنفی

(کسرهاسیونها) ^{نیز} متحد رکشورهای سرمایه داری از دیرباز تاکنون -

وجود دارد ولی فقط میتوان گفت که آزادی از بردگی را بصورت کارآزاد و -

فشارهای کمتر ناشی از کار را تعدیل کرده است و گرنه جامعه بازمان صورت

دو طبقه وجود دارد رسیدن به جامعه های بدون طبقه در جوامع کاپیتالیسم -

هرگز اتفاق نخواهد افتاد ، گرچه کشورهای سوسیالیستی نیز هرگز به

جامعه بدون طبقه است نیافتند ولی شرایط مساوی و بهره بیشتری از کار را در -

اختیار توده کارگر گذاشتند .

در کشورمان نیز پس از آنکه وضع بهره برداری کارخانجات صورت ثابتی بخود -
گرفت و تعدادی کارگر خواه ناخواه در کارخانجات بنام کارگر ثابت آنها
شناخته شدند با توجه باینکه توسعه صنایع همچنان ادامه داشت با امر
رضا شاه در ۱۳۱۴ اداره مستقلی بنام اداره کل صناعت و معاون تشکیل
گردید و در سال ۱۳۱۵ پس از مطالعات لازم از طرف اداره مزبور تعیین شرایط
کار و وظایف کارگر و کارفرما و امور بهداشت و پرداخت پاداش به کارگران در موارد
آسیب دیدگی و فوت ناشی از کار آئین نامه مشتمل بر ۶ ماده بنام آئین نامه کارخانجات
و موسسات صنعتی تدوین و در جلسه ۱۹ مرداد ۱۳۱۵ به تصویب هیئت -
دولت رسید و بلافاصله مفاد آن در عموم کارگاهها ^{معمود} بوقوع اجرا گذارده شد .
تصویب این آئین نامه به منزله اولین قدم در راه حفظ و حمایت از سیاست صنعتی
و شناسائی حقوق کارگران تلقی و پایه مناسب است کارگر و کارفرما بر اساس آن مواد -
گذارده شد شاید مهمترین مسئله امروز جوانان ایران مسئله کار آنها باشد .
زیرا در حدود ۷۰ درصد (۷۰٪) از کودکان ایرانی از آغاز قادر به ورود به -
دبستان نیستند و بزودی در حدود سن هشت تا ده سالگی باید شروع بکارکنند

این نسبت بعد از شش سال ابتدائی که حد فزاینی قانون تعلیمات اجباری است

(۱۳ سالگی) حتی به بیش از ۸۸٪ میرسد (۱) که دیگر عموماً همه باید در-

اندیشه کار باشد (۲) کاری توان فرساکه هیچگونه تأمین برای این دسته

از کارگران ایجاد نمی‌کند زیرا اغلب بدون تخصص بود بصورت کارگران ساده

بصورت روزمزد اجیر شده که مسلماً قانون کار نمی‌تواند صد در صد منافع آنها را

تأمین نکند، زیرا جای مکان معین و حتی کار ثابتی ندارند.

گرد چه در سال ۱۴ یکی از مواد انقلاب سفید، سپه‌م‌کردن کارگران در سود ویژه

کارخانجات بود ولی من بینیم که پیرا گذشت. ۱ سال بهبود چشمگیری در وضع

(۱) گزارش مقدماتی برنامه سوم فرهنگ ص - ۸ - ۷

(۲) بنابر (بررسی منابع و احتیاجات نیروی انسانی در ایران) مهرماه ۱۳۳۷

بوسیله سازمان برنامه و وزارت کار در ۹۹۹ نوع شغل مورد بررسی مجموعاً

۱۳۳۰۶۰۲ نفر (۱۳۰۲۲۸۰ مرد + ۶۸۳۲۲۲ زن) در سراسر

ایران در شغل‌های دولتی (۱/۲۳٪) غیر دولتی (۶/۷۶٪) و خارجی

(۳٪) مشغول بکار بوده‌اند در این گروه تنها ۲/۴٪ کمتر از ۱۳ سال

و ۱۴٪ کمتر از ۲۰ سال داشته‌اند لیکن در این بررسی خانه شاگرد ها پیشروان

علاوه بر مشاغل روحانی و ارتشی و پلیس که قسمت اعظم کارگران ایران را تشکیل

می‌دهند منظور نشد هاند.

کارگران دید نمیشود بلکه با بالا رفتن نامتناسب قیمت ها ورشد کند
 دستمزد ها معاقب کارگران روزن روز بیشتر شده است وانگهی شاید اکثر
 کارگران ایران را کارگران روزمزدی که کار ثابت ندارند و با کارگران فصلی
 کدر مزارع کاری کنند و تشکیل میدهند که از اینان هیچگونه حمایتی بوسیله
 قانون محصل نمی آید شاید بیشتر بدلیل نبودن ضمانت اجرای قوانین در
 ایران باشد .

ولی بهر حال . . . . . اودگان سر و بهره نده ان کدر کوی و هر زن با سماجت و
 اصرار بلیط سخت آزمائی بشما میفروشند جوانانی که با اصرار می خواهند وارد
 (اداره) شوند عد بسیاری دیگری که طبق لیست درست دارند و از بام تا شام
 راه مردم را سد می کنند هزاران (کاسب) بازاری که چند سینه^{سینه}ها و کیسه
 حمام و ریلوی خود گذاشته و از با تا شام با امید مشتری گشته اند (و هزاران
 کسرد پتو که فقط از یک صدم استمداد های خود استفاده می کنند اینها —
 ثروت های واقعی این مملکت هستند که بهر در میروند و ناپود میشوند . با پسند
 با جنبش همگانی توده مرد هر خیزند و با آگاهی تطایز حقوق خود دفاع کرده

و بنیاد استعمارگران کاپتالیست را براندازند و از نو اساس روحیه ایرانی
و متناسب با پیوند های ملی (مانیفست) دیگر عنوان کنند تا کارگران و -
زحمتکشان و انبوه مردم در شرایط متساوی از حقوق انسانی خویش بهره مند
گردند .

فصل اول

موضوعاتی در مورد کار

تعریف کار:

کار سرچشمه عمران و آبادی دنیا و مهمترین عامل ترقی و تکامل و پیشرفت جامعه بشریت است. موثرترین عاملی که بشر را به این درجه از تمدن و علوم و صنعت رسانید کار است در همان موقیع که بشر از پوست و ریشه و میوه درختان تغذیه میکرد کار انجام میداد که تقریباً "شبه کار حیوانی" است که بنا به فریزه انجام میدهد. همانطور که علمای اجتماعی معتقدند بشر حیوانی است که از همان ابتدا به فکر تهیه ابزار و آلاتی برآمده که با یکدیگر برودن آنها از کار و عمل خود نتیجه بهتری بدست آورد در نتیجه کار انسان از ساختن آلات و ابزار سنگی شروع شده و امروزه با ایجاد کارخانجات و ساختن لوازم صنعتی پیشرفته تمدن منجر گردیده است. بطور کلی کار در تولید نقش اساسی را بازی می کند ولی از نقطه نظر نقش کار در تولید (ایجاد ارزش اشیا) اختلاف شدیدی بین علمای اقتصاد مکتبهای مختلفه وجود دارد.

علمای کلاسیک کار را منبع تولید کلیه ثروت های اقتصادی میدانستند بنظر پیروان مکتبهای سوسیالیست کار دارای مقام خاصی است و کار است که ارزش کالا تولید شده

راتعمین و مشخص می کند ولی مخالفین این نظریه کار را عامل اصلی تولید میدانند
ولی ارزش کالا را عامل و احتیاج مصرف کنندگان تعیین می کند بطور کلی کار عمل مناسبی
است که نتیجه محصول آن ارزش مصرف دارد و کار داری سه شرط میباشد :

۱ - نیروی کارگر ۲ - مواد اولیه ۳ - وسائل کار . (۱)

تاریخ کار کاملاً با احساسات پاینده جمعیت کارگران در رسیدن بآینده

بهتری بستگی دارد .

ابزار کار در جریان این تحول نقش اساسی را بازی کرده اند . تا موقعی

که آن ابزار جز به نیروی عضلانی انسان حرکت نمی کرده است ، ابزار دستی اساسی ترین
عنصر تولید بود و همچنان اندازه بازدهی کارگر معمولی بود . ^{بیش} بهشت ماشینها

افزایش قابل ملاحظه ای را در استعداد تولید متد و ساخت .

در طی قرون اخیر ، کمیت اموالی که برای ارضاء ^{تنظیم} و آسایش انسان در

دسترس او قرار گرفت به نسبتی افزایش یافت که بزحمت ممکن بود آنرا تصور کرد . با وجود

این موقعیت اجتماعی کارگران منحنی استعداد تولیدی را تعقیب نکرده است .

چنین مواردی و رنجهای متعدد و مقدور نشد که مزد بگیران موفق گردند بهبودی